

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Hikâyeye Yönelik Öğrenci Görüşleri

The Opinions of Students About Historical Story in Social Studies in Elementary Schools

Ahmet ŞİMŞEK

G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Kırşehir-TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel hikâyeye yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla; 2002-2003 öğretim yılında, rasgele seçilen Kırşehir ili merkez Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu'nda okuyan 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 100 öğrenciye anket uygulanmıştır. Ancak, 75 anket değerlendirmeye değer bulunmuştur. Öğrencilerin, cinsiyet, devam ettiği sınıf, ailesinin sosyo-ekonomik durumu (ekonomik gelirleri, anne ve babasının eğitim durumları), kitap okuma, tarihsel film izleme ve tarihsel hikaye okuma değişkenlerine göre değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen bulguların çözümlenmesinde "t testi" ve "anova testleri" kullanılmıştır. Araştırma sonunda, tarihsel hikâyeye yönelik öğrenci tutumlarının yüksek derecede olumlu olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, tarihsel hikaye, tarihsel film

ABSTRACT

In this study, the attitudes of students in Social Sciences course in Elementary Education to historical stories have been evaluated with different variables. For this purpose; attitude criterion have been applied to in 6th, 7th and 8th grade students in Prof. Dr. Erol Güngör Elementary School in Kırşehir in 2002-2003 school year. 75 of the applied questionnaires have been found worth to consider. The students' reactions to the use of historical stories have been found to differ with respect to the students' gender, grade, socio-economic status, their rate of reading in general, and reading historical stories in particular and the frequency of their watching historical films. For the analysis of data, "t" test and "anova" test have been used. This study, at the end, showed that students' attitudes to historical stories are highly positive.

Key words: Social Studies, historical story, historical film

1. Giriş

Sosyal Bilgiler; sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla, ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen, becerili, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir (Doğanay, 2002:17). Ancak, Türkiye’deki uygulamada¹ Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan bilgilerin interdisipliner bir yaklaşımla, olması gerekenin dışında, bütünleştirilememiş bir şekilde tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularının birbiri ardınca sıralanmasıyla meydana geldiği bilinmektedir. Bu da, tarih konularında tarih öğretimini, coğrafya konularında ise coğrafya öğretimini göreve çağırmıştır.

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, tarih gibi sözselsel (anlatım) niteliğe sahip bir alanda, tarihsel olguların kronolojik olarak, katı bir biçimde öğretilmeye çalışılması olmuştur. Buna bağlı olarak da tarih konularının “ezber”lenerek öğrenilebileceği gibi yanlış bir yargı genelleştirilmiştir. Ancak, öğretim yöntem ve tekniklerindeki yeni yaklaşımlar, tarih öğretimine bambaşka bir çehre kazandırma çabasıdadır. Belirlenmiş hedef ve davranışların ya da öğrenci kazanımlarının, uygun yöntem ve tekniklerle öğrencilere öğretilmeye çalışılması, tarih konularının öğretiminde bahsedilen olumsuzlukları çözeceği yönünde anlaşılmaktadır.

Tarih konularında verimli öğretimin yolu, çocukların ilgisini geçmişe yöneltecek yöntem ve tekniklerdir. Bu bağlamda, tarihsel hikayelerin işlendiği hikaye anlatım yöntemi (storytelling)² bunlardan biridir.

¹ Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu’nun İlköğretimde yeni öğretim programları oluşturma çalışmaları kapsamında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kasım 2003’den beri yapılan çalışmalarla yenilenmeye çalışılmaktadır. Araştırmacının da bu çalışmalara fahri olarak katılmasından dolayı bildiği üzere, yeni programın tamamen bir yeniden yapılandırma özelliği gösterdiği, Türkiye’de ilk kez disiplin taassubu dışına çıkılarak, sosyal bilgiler öğretiminin mentalitesine uygun, beceri temelli, öğrenci merkezli olduğu söylenebilir. Bu yönüyle sevindirici olduğu belirtilmelidir.

² Tarihsel hikayelerin öğretim ortamında nasıl kullanılması gerektiği, ilgili tekniklerin neler olduğu, fayda ve sınırlılıkları konusunda bk: Ahmet Şimşek, “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye Anlatım Yönteminin (Storytelling) Kullanımı” Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Levstik (1983:232)'e göre, çocuklara dünyanın kavramlaştırılması anlatı çerçevesinde verilmelidir. İyi bir anlatı, çocukların zihinlerinde geçmişin bir dünyasını kurmalarını sağlayabileceğinden, bunun için tarih ders kitapları yerine edebi ürünler kullanılmalıdır (Levstik, 1995:114). Bunlar; tamamen kurgu olmayan (nonfiction) hikayeler, biyografiler, otobiyografiler ve geleneksel tarih metinleridir (Levstik, 1995:113).

Hikayelerin sosyal bilgiler derslerinde kullanılması (Savage ve Savage, 1993:32);

- Öğrencilerin, kültürel farklılıkları anlamalarına (onların inanç ve değerlerinin anlaşılması ve onlara yönelik empati geliştirme) yardım eder,
- Öğrencilere hikayede yer alan karakterler kadar yerler hakkında da düş gücü sunar (bölgesel olduğu kadar çevresindeki insanların ilişkileri, hareketleri ve yerleşimlerine dair),
- “Sonra”, “şimdi” kavramları kadar, “değişim” ve “süreklilik” kavramlarını geliştirir,
- Bütün insanların ihtiyaç ve isteklere sahip olduğu kadar kıtlık problemiyle de karşılaşabileceklerinin farkına vardırı. Böylece ekonomi kavramlarını anlamalarına yardımcı olur.

Sosyal bilgiler derslerinde hikayelerden yararlanmak, çocuklara nitelikli vatandaş olma için bir model sunar. Hikaye, insanlar ve birbirleri arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verir. Hikayedeki karakterler, üzerinde uzlaşma sağlanmış değerleri meydana çıkarır, kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerinden ortaya çıkan davranışlardaki geleneğin etkisini gösterirler (McGowan, 1987). Tarihsel hikayeler, geniş anlamda “değer öğretimi”, dar anlamda ise “ahlak eğitimi”ne yardımcı olabilecek araçlardır (Şimşek, 2003:3).

Hikayeler, toplumun refleksini tutarak öğrencilerin değer algılarının biçimlendirilmesini takviye ederler. Tarih ve edebiyat dünyasının anlatılan önemli karakterlerini keşfetmeleri için öğrencilerin yaşamlarının gizli kazanç kaynaklarıdır (Spagnoli, 1995:221).

Tarihsel hikayeler, geçmişte gerçekten olmuş, yer, zaman, kişiler, olay ve olaylar açısından gerçek tarihin birer parçasını teşkil eden, bir anı veya bir zaman parçasını anlatırlar. Onlar, ders kitaplarının sunamayacağı, insan deneyimlerini anlamlı bir şekilde sunabilirler (Middendorp ve Lee, 1994:117).

Maxim (1997:227), hikayelerin tarih derslerine taşınmasıyla, çocuklara tarihin sadece ders kitapları ve sınıf tartışmalarında olmadığını anlamalarına yardımcı olunabileceğini belirtmiştir.

Harms ve Lettlow (1994), hikayelerin ve görsel imajlarının, çocukların bir zaman periyodundan diğerine olan zihinsel hareketini desteklediğini, böylece zamanın değişimini yansıttığını belirtmişlerdir. Lebsack, (2002:137) de, tarihsel empatinin tarihsel zaman algısının bir parçası olduğunu, tarihsel zaman kavramının doğrudan öğretiminden ziyade hikayeler vasıtasıyla öğretiminin daha kesin sonuçları olacağını vurgulamıştır.

Tarihsel hikayelerin, hikaye anlatım yöntemi ile ders ortamına taşınmasıyla, sadece ilgi çekilmekle kalınmayıp, ilgili tarihsel zamana ait sosyal, kültürel, ekonomik yapının öğrenci tarafından kavranması, zamanın toplumsal değerlerinin daha iyi anlaşılması, tarihsel kavram ve olguların daha kolay öğrenilmesi sağlanabilecektir. Şimşek (2000: 85) tarafından, ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının işlenişinde hikaye anlatım yönteminin kullanılmasının geleneksel yöntemlere göre; öğrencilerin bilişsel alan bilgi, kavrama düzeyleri ile toplam erişileri bakımından daha başarılı olduğunu bulgulamıştır. Bundan hareketle, tarihsel hikayelerin öğretimde kullanılmasıyla, öğrencide kalıcı bir öğrenmenin olabileceği tahmin edilmektedir. Çünkü, ders kitapları unutulmuş gerçekleri sunarken, hikayeler sonsuza kadar öğrenciye aittir (Middendorp ve Lee, 1994:118).

Araştırmanın Amaçları

1. İlköğretim okulu 6-8. sınıf öğrencilerinin tarihsel hikayeye yönelik tutumlarının düzeyi nedir?
2. İlköğretim okulu 6-8. sınıf öğrencilerinin tarihsel hikayeye yönelik tutumları;

- a. cinsiyet,
  - b. sınıf farkı,
  - c. ailesinin sosyo-ekonomik durumu,
  - ç. tarihsel film izleme durumu,
  - d. kitap okuma durumu,
  - e. tarihsel hikaye okuma durumu,
- değişkenlerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermekte midir?

3. Öğrencilere sorulan;

- a. En çok beğendiğiniz tarihsel hikaye nedir?
  - b. Okuduğunuz hikayede olmak istediğiniz hangi kahramanın yerinde olmak isterdiniz?
  - c. Öğretmeniniz tarihsel hikaye okumanızı tavsiye eder mi?
- şeklindeki açık uçlu sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar nelerdir?

Sayıtlılar

1. Tutum ölçeğinin geçerliliği için baş vurulan uzman görüşleri yeterlidir.
2. Örneklemedeki öğrencilerin tutum ölçeğine verdikleri cevaplarda gerçek görüşlerini yansıtmışlardır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. Öğrenci görüşleri için Kırşehir merkezde bulunan Prof. Dr. Erol Güngör Okulu, 6. 7. ve 8. sınıflarda okuyan ve görüşlerine başvuru alan 100 öğrencinin doldurduğu anketlerden 75'i ile,
2. Tutum ve ilgi ölçeğinde bulunan sorularla sınırlıdır.

2. Yöntem

Bu araştırmada, ilköğretim okulu 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel hikayeye yönelik görüşleri güvenilirliği-geçerliliği önceden test edilmiş tutum anketleri aracılığı ile survey yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırşehir merkez Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Örnekleme ise, Kırşehir merkez Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu 6/B, 7/A ve 8/A şubelerinde okuyan toplam 75 oluşturmuştur.

Ölçme Araçları

Araştırmada kullanılan öğrenciler için değerlendirme aracı 7 maddelik kişisel bilgi ile 16 maddelik tutum ölçeğinden oluşmaktadır. Öğrenci anketlerinin geliştirilmesinde ilgili literatür ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Ölçme aracının alfa iç tutarlık katsayısı 0.77 bulunmuştur.

Tutum ölçekleri likert tipi olup 5 derecelidir. Sorulara verilen cevaplar “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)”, “hiç katılmıyorum (1)” seçeneklerine göre olumludan olumsuz doğru puanlanmıştır.

Veri Analizi

Anketlerin uygulanmasından sonra elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış, değişkenlerin durumuna göre t-testi ve anova testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. *Ankete Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı*

<i>CİNSİYET/ SINIF</i>	<i>6. SINIF</i>	<i>7. SINIF</i>	<i>8. SINIF</i>
<i>Kız</i>	<i>9</i>	<i>13</i>	<i>10</i>
<i>Erkek</i>	<i>19</i>	<i>12</i>	<i>12</i>
<i>Toplam</i>	<i>28</i>	<i>25</i>	<i>22</i>

Bulgu.1. Öğrenci anketinden elde edilen verilerden hareket edilerek birinci alt problemin cevabı aşağıdaki Tablo 2 ile verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik Tutum Derecelerinin Yüzdeleri Anlamları

SORULAR	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	%	%	%	%	%
1. Tarihsel hikayeler ilgi çekicidir.	48	26.7	18.7	6.7	-----
2. Tarihsel hikayeler yaşanmış olaylardan oluşur.	53.3	26.7	13.3	1.3	1.3
3. Tarihsel hikayelerin verdiği bilgiyi güvenilirmez bulduğum için okumam.	4	9.3	14.7	33.3	38.7
4. Tarihsel hikaye okumam tarih konularındaki başarıma katkı sağlar.	36	25.3	13.3	10.7	14.7
5. Tarihsel hikaye okumamın hayat tecrübemi arttırdığımı düşünüyorum.	40	24	20	9.3	6.7
7. Tarihsel hikayeler çok sıkıcıdır.	-----	6.7	14.7	38.7	40
8. Tarihsel hikaye okumak insanlarla ilişkilerimi olumlu yönde etkiler.	20	24	28	16	12
9. Tarihsel hikaye okurken ya da dinlerken olayı hayal ederim.	49.3	32	9.3	4	5.3
10. Tarihsel hikayelerin kahramanları beni çok etkiler.	60	24	5.3	6.7	4
11. Tarihsel hikayeler bir çok ahlaki ilkeyi (iyi-kötü, doğru-yanlış vs.) öğrenmemde yol göstericidir.	52	25.3	13.3	4	5.3
12. Tarihsel hikayelerin Sosyal Bilgiler ya da İnkılap Tarihi derslerinde zaman zaman yer almasını isterdim.	68	16	12	-----	4

Buna göre öğrencilerin;

- “tarihsel hikayeler ilgi çekicidir” maddesine %48’i tamamen katıldıklarını, %26,7’si katıldıklarını, %18,7’si kararsız olduklarını, %6,7’si katılmadıklarını,
- “tarihsel hikayeler yaşanmış olaylardan oluşur” maddesine %57,3’ü tamamen katıldıklarını, %26,7’si katıldıklarını, %13,3’ü kararsız olduklarını, %1,3’ü katılmadıklarını, %1,3’ü hiç katılmadıklarını,

- “tarihsel hikayelerin verdiği bilgiyi güvenilirmez bulduğum için okumam” maddesine %4’ü tamamen katıldıklarını, %9,3’ü katıldıklarını, %14,7’si kararsız olduklarını, %33,3’ü katılmadıklarını, %38,7’si hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikaye okumam tarih konularındaki başarıma katkı sağlar” maddesine %36’sı tamamen katıldıklarını, %25,3’ü katıldıklarını, %13,3’ü kararsız olduklarını, %10,7’si katılmadıklarını, %14,7’si hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikaye okumamın hayat tecrübemi arttırdığımı düşünüyorum” maddesine %40’ı tamamen katıldıklarını, %24’ü katıldıklarını, %20’si kararsız olduklarını, %9,3’ü katılmadıklarını, %6,7’si hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikayeler çok sıkıcıdır” maddesine %6,7’si katıldıklarını, %14,7’si kararsız olduklarını, %38,7’si katılmadıklarını, %40’ı hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikaye okumak insanlarla ilişkilerimi olumlu yönde etkiler” maddesine %20’si tamamen katıldıklarını, %24’ü katıldıklarını, %28’i kararsız olduklarını, %16’sı katılmadıklarını, %12’si hiç katılmadıklarını,
- tarihsel hikaye okurken ya da dinlerken olayı hayal ederim” maddesine %49,3’ü tamamen katıldıklarını, %32’si katıldıklarını, %9,3’ü kararsız olduklarını, %4’ü katılmadıklarını, %5,3’ü hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikayelerin kahramanları beni çok etkiler” maddesine %60’ı tamamen katıldıklarını, %24’ü katıldıklarını, %5,3’ü kararsız olduklarını, %6,7’si katılmadıklarını, %4’ü hiç katılmadıklarını,
- “tarihsel hikayeler bir çok ahlâkî ilkeyi (iyi-kötü, doğru-yanlış vs.) öğrenmemde yol göstericidir” maddesine %52’i tamamen katıldıklarını, %25,3’ü katıldıklarını, %13,3’ü kararsız olduklarını, %4’ü katılmadıklarını, %5,3’ü hiç katılmadıklarını,
- “ tarihsel hikayelerin zaman zaman Sosyal Bilgiler ya da İnkılap Tarihi derslerinde yer almasını isterdim” maddesine %68’i tamamen katıldıklarını,

%16'sı katıldıklarını, %12'si kararsız olduklarını, %4'ü hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Bulgu 2.a. Öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik vermiş oldukları cevapların onların cinsiyetleriyle anlamlı bir ilişkisinin olmadığı yapılan t testi sonucu bulgulanmıştır. Aşağıda yer alan tablo bu ilişkisizliği göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik Toplam Tutum Puanlarının Cinsiyetlerine Göre t-testi Sonuçları

<i>cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>erkek</i>	42	39,62	5,51	-,970	,335
<i>kız</i>	33	40,81	5,05	-,980	,330

Tablo 3'e göre; öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik toplam tutum puanlarında cinsiyete göre ($p>.05$) anlamlı bir farkın olmadığını görülmüştür.

Bulgu 2.b. Öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik vermiş oldukları cevapların okudukları sınıfa göre farklılaşması söz konusudur. Aşağıda yer alan tablolar bu ilişkileri göstermektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik Yargı Puanlarının Okudukları Sınıf a Göre Anova Testi Sonuçları

<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
<i>Gruplararası</i>	103,331	2	51,666	4,673	,012	6-8, 7-8
<i>Gruplar içi</i>	796,055	72	11,056			
<i>Toplam</i>	899,387	74				

Tablo 4'ün analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikaye ile ilgili yargıları ile okudukları sınıf bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2-72)}= 4,673, p<.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik yargıları, okudukları sınıfa göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Buna göre; 6. ve 7. sınıflarda okuyanların 8. sınıfta okuyanlardan daha olumlu yargıda oldukları belirlenmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik İstek Puanlarının Okudukları Sınıfa Göre Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	6,526	2	3,263	3,562	,033	6-8, 7-8
Gruplar içi	65,954	72	,916			
Toplam	72,480	74				

Tablo 5'ün analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik isteklerinde okudukları sınıf bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2-72)}= 3,562$, $p<.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik istekleri okudukları sınıfa göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Buna göre; 6. sınıfta okuyanlar, 7. ve 8. sınıfta okuyarlardan, 7. sınıfta okuyanların ise 8. sınıfta okuyanlara göre tarihsel hikayelerin sosyal bilgiler dersinde yer alması konusunda daha istekli oldukları belirlenmiştir.

Bulgu 2.c. Öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik vermiş oldukları cevaplar ile ailelerinin sosyo-ekonomik durumları (ailesinin ortalama aylık gelir düzeyi, anne ve babasının öğrenim durumları ve okuyan kardeş değişkenleri) açısından sadece, öğrencilerin kardeşlerinden üniversitede yada lisede okuyanların, kardeşi ilgili öğretim kurumlarında okumayanlara göre cevaplarında okuyanlar lehine anlamlı bir fark çıkmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik Toplam Tutumlarının Ailelerinin Gelir Düzeyi ne Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	171,806	3	57,27	2,120	,105	yok
Gruplar içi	1917,581	71	27,01			
Toplam	2089,387	74				

Tablo 6.'ye göre, analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumlarında ailenin ekonomik durumu bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir [$F_{(3-71)}= 2,120$, $p>.05$].

Tablo 7. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Yönelik Toplam Tutumlarının Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	20,243	3	6,748	,232	,874	yok
Gruplar içi	2069,144	71	29,143			
Toplam	2089,387	74				

Tablo 7.'ye göre, analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumlarında babalarının öğrenim durumu bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir [$F_{(3-71)}=0,232$, $p>.05$].

Tablo 8.'ye göre, analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumlarında annelerinin öğrenim durumu bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(3-71)}=,356$, $p>.05$].

Tablo 8. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Karşılık Tutumlarının Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	30,939	3	10,313	,356	,785	yok
Gruplar içi	2058,447	71	28,992			
Toplam	2089,387	74				

Tablo 9. Öğrencilerin Tarihsel Hikayeye Karşılık Tutumlarının Okuyan Kardeş Durumuna Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	61,647	2	30,823	7,233	,001	Üniversite-yok, lise-yok
Gruplar içi	306,833	72	4,262			
Toplam	368,480	74				

Tablo 9.'ye göre, analiz sonuçları, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumlarında okuyan kardeş durumu bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(2-72)}=7,233$, $p<.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumları

okuyan kardeşlerin bulunmasına göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Buna göre; üniversitede ve lisede okuyan kardeşi bulunan öğrencilerin, öğrenimin bu kademelerinde okuyan kardeşi bulunmayanlara göre tarihsel hikâyeye yönelik daha olumlu tutum geliştirdikleri bulunmuştur. Üniversitede okuyan kardeşi bulunan öğrencilerin tutumları daha olumludur.

Bulgu 2.ç. Öğrencilerin tarihsel hikâyeye yönelik vermiş oldukları cevaplar ile tarihsel film izleme durumları arasında izleyenler lehine aşağıdaki tablolarda görüldüğü üzere anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 10. Öğrencilerin Tarihsel Film İzleme Durumlarına Göre Tutumları

Film izleme	N	X	S	t	p
Evet	61	40,98	4,59	2,354	,032
Hayır	14	36,50	6,78		

Tablo 10'ye göre; tarihsel film izleyenlerin, izlemeyenlere göre tarihsel hikâyeye yönelik ($p < .05$) daha olumlu tutuma sahip olduğunu, Tablo 11'e göre ise tarihsel film izleyenlerin, izlemeyenlere göre tarihsel hikâyeye yönelik ($p < .05$) daha olumlu yargılara sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 11. Öğrencilerin Tarihsel Film İzleme Durumlarına Göre Yargılarındaki Değişim

Film izleme	N	X	S	t	p
evet	61	19,70	3,12	3,053	,003
hayır	14	16,71	4,06		

Bulgu 2.d. Öğrencilerin tarihsel hikâyeye yönelik vermiş oldukları cevaplar ile kitap okumaları değişkeni arasında okuyanlar lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre;

Tablo 12. Öğrencilerin Kitap Okumalarına Göre Toplam Tutumları

Kitap	N	X	S	t	p
Okuyan	70	40,64	4,93	3,211	,002
Okumayan	5	33,20	6,18		

Tablo 12'e göre; Kitap okuyan öğrencilerin, okumayanlara göre, tarihsel hikâyeye yönelik ($p < .05$) daha olumlu tutuma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrencilerin tarihsel film izlemeyi sevenlerin sevmeyenlere göre ve kitap okuyanların okumayanlara göre tarihsel hikayeye yönelik daha olumlu tutum ve yargıya sahip olmaları, kitap-film ve hikayenin doğal etkileşimi dolayısı ile normal bir bulgu olarak yorumlanabilir.

Tablo 13. Öğrencilerin Kitap Okuma Durumlarına Göre Derslerde Tarihsel Hikayeyi İstemeleri Arasındaki İlişki

Kitap	N	X	S	t	p
Okuyan	70	4,58	,79	5,695	,000
Okumayan	5	2,40	1,34		

Tablo 13'a göre; kitap okuyan öğrencilerin, okumayanlara göre, tarihsel hikayelerin Sosyal Bilgiler ya da T.C.İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde zaman zaman yer alması isteği ($p<.05$) daha yüksektir.

Tablo 14. Öğrencilerin Kitap Okuma Durumlarına Göre Yargılarındaki Farklılık

Kitap	N	X	S	t	p
Okuyan	70	19,47	3,30	3,202	,002
Okumayan	5	14,60	3,05		

Tablo 14'a göre; kitap okuyan öğrencilerin, okumayanlara göre, tarihsel hikayelere yönelik yargılarında olumluluk daha yüksektir.

Tablo 15. Tarihsel Hikaye Okuma Durumuna Göre Toplam Puanda Farklılık

Kitap	N	X	S	t	p
Okuyan	58	41,03	5,01	2,793	,007
Okumayan	17	37,11	5,35		

Tablo 15'e göre; tarihsel hikaye okuyan öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik toplam puanları okumayanlara göre aritmetik ortalamada daha yüksektir. Ancak, ($p<.05$) anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Bulgu 2.e. Öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik vermiş oldukları cevaplar ile tarihsel hikaye okuma değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 16. Tarihsel Hikaye Okuma Durumuna Göre Tutumda Farklılık

Kitap	N	X	S	t	p
Okuyan	58	16,95	2,14	2,922	,005
Okumayan	17	15,23	2,08		

Tablo 16'ye göre; tarihsel hikaye okuyan öğrencilerin tarihsel hikayeye yönelik tutumları okumayanlara göre ($p < .05$) daha olumludur.

Bulgu 3.a. Öğrencilere açık uçlu olarak sorulan “en çok beğendiğiniz tarihsel hikaye nedir?” sorusuna; 75 öğrenciden 50'si cevap vermiştir. Buna göre, cevap verenlerin %16'sı Ömer Seyfettin hikayeleri (Forsa, Başını Vermeyen Şehit, Topuz), %14'ü Ulubatlı Hasan'ı anlatan tarihsel hikayeyi, %10'u İbrahim Refik'in yazdığı “Tarih Şuuruna Doğru” kitabını, %6'sı Nihal Atsız'ın tarihi romanları (Deli Kurt, Bozkurtların Ölümü-Dirilişi), %6'sı Namık Kemal'in “Vatan Yahut Silistre” tarihsel piyesini, %6'sı Hz. Muhammet'in hayatını anlatan kitapları, %6'sı “Oğuz Kağan Destanı”nı, %6'sı Nahit Sırrı Örik'in “Abdülhamit Düşerken” romanını, %46'luk oranla diğerleri ise A. Günbay Yıldız'ın “Figan”, Can Dünder'in “Sarı Zeybek”, Tarık Buğra'nın “Osmancık”, N. F. Kısakürek'in “İkinci Abdülhamit Han”, Dede Korkut hikayeleri, İslamiyet'in doğuşunu anlatan hikayeler, İstanbul'un fethini anlatan hikayeler, Kara Murat, Yavuz Bahadıroğlu'nun “Yavuz Sultan Selim” romanları oluşturmuştur.

Bulgu 3.b. Öğrencilere, “okuduğunuz hikayede olmak istediğiniz hangi kahramanın yerinde olmak isterdiniz?” şeklindeki açık uçlu soruya ise, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, Oğuz Han, Ulubatlı Hasan, Osman Bey, Kara Murat, A. Kerim Satuk Buğra Han, Hz. Muhammet cevaplarını verirken öğrencilerin bir kısmı ise tarihsel hikayenin baş kahramanı, hikayedeki yardımsever, zeki, güçlü karakter yerinde ya da hikyedeki savaşta şehit olan karakterin yerinde olmak istediklerini şeklinde cevap vermişlerdir. Bu cevaplar arasında Atatürk'ün hiç anılmamış olması dikkate değer bir durumdur. Bunun sebeplerinin ne olabileceği düşünüldüğünde, çocukların Atatürk'ü tarihsel bir kahraman olarak değil de günümüze ait bir değer olarak algıladıklarını söylemek mümkündür. Okulda, sınıfta, ders kitaplarında, derslerde, televizyonda, kısacası her yerde sürekli olarak Atatürk resimleri ve sözleriyle karşılaşan

çoğunun böyle bir tutum geliştirmesi olumsuz bir durum olarak algılanmamalıdır. Konuya ilişkin yapılacak nitel bir çalışma, bu durumun sebeplerini ortaya çıkaracaktır.

Bulgu 3.c. Öğrencilere sorulan “*öğretmeniniz tarihsel hikaye okumanızı tavsiye eder mi?*” açık uçlu sorusuna ise, 75 öğrenciden 35’i cevap vermiş; bunların %80’i evet cevabını verirken %20’si de hayır cevabını işaretlemiştir. Bu bulgudan hareketle, Sosyal Bilgiler dersini yürüten öğretmenler öğrencilere konu bağlamında tarihsel hikaye okumalarını tavsiye ettikleri söylenebilir.

4. Sonuç ve Öneriler

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin, tarihsel hikayeye yönelik olumlu tutum ve ilgiye sahip oldukları görülmüştür. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin 7. sınıflara göre, 7. sınıf öğrencilerinin ise 8. sınıf öğrencilerine göre tarihsel hikayeye yönelik daha olumlu tutum ve ilgiye sahip olduklarını, tüm sınıf düzeylerindeki öğrencilerin derslerinde tarihsel hikayelerin yer almasını daha çok istediklerini belirtmek mümkündür. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel hikayeye yönelik öğrencilerin görüşlerinin olumlu olduğu, okudukları sınıf değişkeni yanında, üniversite yada lisede okuyan kardeşlerinin varlığı, kitap okuma, tarihsel film izleme ve tarihsel hikaye okuma durumlarının da verdikleri cevaplar açısından etkili olduğu görülmüştür. Ancak, öğrencilerin, bu görüşlerinde cinsiyet ve ailesinin sosyo-ekonomik durumu değişkenlerinin etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Son söz olarak, tarihsel hikayelerden öğretim ortamında yararlanma konusunda öğrencilerin olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları görüldüğü için tarihsel hikayelerden daha fazla yararlanma yoluna gidilmesi tavsiye edilebilir.

Kaynaklar

- Doğanay, Ahmet (2002) Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde, (Ed. Cemil Öztürk, Dursun Dilek) Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Harms, J. veL. Letlow (1994) Creteria for Selecting Books with Historical Setting, *Social Education*, 3, pp.152-154.
- İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı (1998) Ankara: Tebliğler Dergisi, S. 2487.
- Lebsack, Elizabeth Ann Claunch “How Nine and Ten Years-old- Constract Historical Time by Reading Children’s Literature, New Mexico: The University of New Mexico, (Unpublished Phd Thesis).
- Levstik, Linda (1983) A Child’s Approach to History, *The Social Studies*, November, December, pp. 232-236.
- Levstik, Linda (1995) Narrative Constructions: Cultural Frames for History, *The Social Studies*, 13, pp.113-116.
- Maxim, George W. (1997) Time Capsules Tools of The Classroom Historian, *The Social Studies*, September, pp.227-232.
- McGowan, Thomas M., (1987) Children's Fiction as a Source for Social Studies Skill-Building, ERIC Digest No. 37, ERICEDRS, 19870301.
- Middendorp, Judy E. Van ve Sharon LEE, (1994) “Literature for Children and Young Aduls in a History Classroom”, *The Social Studies*, May/June, pp.117-120.
- Savage, Marsha K. Ve Tom V. SAVAGE (1993) Children’s Literature in Middle School Social Studies, *The Social Studies*, January/February, pp.32-36.
- Spagnoli, Cathy. (1995) “Storytelling: A Bridge to Korea” *The Social Studies*. Washington: Sep. Vol.86, Iss.5; pp.221-226.
- Şimşek, Ahmet (2000) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Hikaye Anlatım Yöntemi (Storytelling)nin Kullanımı*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Şimşek, Ahmet (2003) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Hikâyeye Yönelik Öğretmen Görüşleri*, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, (15-18 Ekim 2003) Antalya:Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.